

SIMPOZIJ “(K)NJIGA (U) (M)UZEJU”

TEA RIHTAR □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

sl.1. Sudionici Simpozija *Knjiga u muzeju* – KUM ispred Muzeja Mimara, Zagreb, 6. listopada 2011.

sl.2. Sudionici simpozija u multimedijalnoj dvorani Muzeja Mimara

sl.3. Predavanje Željka Vegha u Knjižnici grkokatoličke biskupije u Križevcima
Izvor fotografija: Fotoarhiv MDC-a

sl.4. Izložba ilustracija Jozе Kljakovića iz knjige “Smrt small-age Čengijijca” Ivana Mažuranića iz 1922. godine u interijeru Memorijalne zbirke “Jozo Kljaković” na zagrebačkom Rokovom perivoju.

Simpozij *Knjiga u muzeju* [KUM] u organizaciji Muzejskoga dokumentacijskog centra, održan je 5. i 6. listopada 2011. u Muzeju *Mimara*. Organiziran je kao stručna popratna manifestacija uz 30., jubilarnu *Izložbu izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija*, održanu na 34. međunarodnom sajmu knjiga i učila - *Interliber 2011*.

Obilježavanje jubilarne, 30. obljetnice *Izložbe izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija* i organizacija dosadašnjih uspješnih simpozija, koji se uz svaku petu obljetnicu od 2001. godine održavaju (Međunarodni stručni skup *Muzejske publikacije i novi mediji*, Muzej *Mimara*, Zagreb, 12. i 13. studenog 2001.; Međunarodni simpozij *Muzeji(i) i književnost(i)*, Muzej *Mimara*, Zagreb, 26. i 27. studenog 2006.) nametnuli su visoke ciljeve učinivši odabir teme tog simpozija i njegovu organizaciju zadatkom koji je trebalo dobro promisliti i osmisliti, kao i pronaći suradnike, stručnjake koji će o temi moći govoriti iz svojega stručnog i znanstvenog iskustva. Vodstvo projekta potpisuje mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić, koja je, uz Programski odbor simpozija¹ što ga čine stručnjaci s područja knjižničarske i muzejske struke, dobro poznavajući problematiku knjižničarske struke u muzejima, odabrala temu *Knjiga u muzeju* - aktualnu, kompleksnu temu koja nudi obilje sadržaja koji bi se mogao obraditi i na više nego jednom simpoziju. To potvrđuje i broj autora (42) i izlaganja, kojih je u dva dana trajanja simpozija bilo čak 37.

Tema knjige u muzeju podijeljena je i obrađena u pet tematskih skupina simpozija. U sklopu teme *Knjiga kao kulturno dobro* Slavko Harni (viši knjižničar, NSK) predstavio je kriterije za utvrđivanje prema kojima se knjiga može uvrstiti u kulturna dobra, a Ranka Saračević Würth (glavna konzervatorica za pokretna kulturna dobra, Ministarstvo kulture RH) pobliže je objasnila postupak registracije na Listu kulturnih dobara. U izlaganju prof. dr. sc. Žarke Vujić i Helene Stublic (znanstvena novakinja, prof.) s Katedre za muzeologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu analizirani su muzealnost knjige i problemi prezentacije knjižne baštine na izložbama. Dr. sc. Andrea Horić (Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu) predstavila je knjigu kao izložbeni objekt u knjižnici znanstvene i akademske institucije. Kustosica Grafičke zbirke NSK i dipl. knjižničarka mr. sc. Tamara Ilić Olujć problematizirala je pitanje uvrštavanja umjetnički oblikovane knjige u umjetničku zbirku ili pak u knjižnični fond. Umjetnički oblikovanu knjigu predstavila je i viša kustosica Antonija Škrtić (Galerija “Vjekoslav Karas”, Gradski muzej Karlovac) na primjeru putopisa Jakova Šašela (1832. - 1903.), u kojemu se nalaze 34 kolorirane ilustracije - *Šašelove slike s Orijenta*, nastale tijekom putovanja u Egipat, Nubiju i Sudan polovicom 19. st.

¹ Programski odbor Simpozija *Knjiga u muzeju* činili su: Štefka Batić (kustosica i viša knjižničarka, Hrvatski školski muzej), Arsen Duplančić (viši knjižničar, Arheološki muzej u Splitu), Anđelka Galić (viša kustosica, Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb), mr. sc. Vedrana Juričić (knjižničarska savjetnica, Knjižnice HAZU), dr. sc. Tinka Katić (knjižničarska savjetnica, Hrvatski zavod za knjižničarstvo NSK), dr. sc. Milan Pelc (Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu), mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić (viša knjižničarka, MDC), Marija Smolica (dipl. knjižničarka, Zavičajni muzej grada Rovinja), mr. sc. Maja Šojat-Bikić (informatičarka savjetnica, Muzej grada Zagreba), Željko Vegh (knjižničarski savjetnik, Knjižnice grada Zagreba), mr. sc. Marina Vinaj (knjižničarska savjetnica, Muzej Slavonije u Osijeku), Višnja Zgaga (muzejska savjetnica, MDC).

Stručna obrada, zaštita i prezentacija knjižne građe kao muzejskog predmeta bila je tema druge skupine predavanja. Viši knjižničar Arsen Duplancić iz Arheološkog muzeja u Splitu pokazao je na primjerima Zbirke starih i rijetkih knjiga Arheološkog muzeja koliko za korisnika naizgled "sporedni" podaci o izdanjima, nužni za kataloški zapis, mogu postati relevantni. Različite pristupe stručnoj obradi grafičkih listova (kao zasebno inventariziranih jedinica u usporedbi sa zapisima knjiga u kojima su upravo ti grafički listovi dio ilustracija) na primjerima knjiga iz 16. i 17. st. predstavila je mr. sc. Vesna Vlašić Jurić iz Grafičke zbirke NSK. Način obrade i prezentaciju muzejskih zbirki knjižne građe iz Hrvatskoga školskog muzeja (Zbirku udžbenika i priručnika i Zbirku učeničkih i školskih listova), uz problematiziranje prednosti, nedostataka i teškoća vezanih za obradu podataka u programskom modulu K++, predstavila je Branka Manin, viša kustosica Hrvatskoga školskog muzeja. Dubravka Dujmović (dipl. knjižničarka) iz Sveučilišne knjižnice u Splitu propitivala je instituciju "trajnih posudbi" baštinskih primjeraka knjižnica drugim kulturnim ustanovama. O problematici učestalog izlaganja starih i vrijednih knjiga govorio je velečasni Vladimir Magić, i to na primjerima građe iz Knjižnice Zagrebačke nadbiskupije - Metropolitane, koja čuva najveći broj inkunabula u Hrvatskoj, među kojima i svjetske raritete. Prof. dr. sc. Nikola Jakšić (profesor emeritus, Sveučilište u Zadru) u svom je izlaganju dao prikaz nestručnim izlaganjem uništenih iznimno vrijednih iluminiranih rukopisnih kodeksa sakralnih zbirki iz 15. st. s područja Raba, Zadra i Dubrovnika, kao i pokušaje rekonstrukcije nepovratno uništenih jedinica. Zastupajući sinergijski pristup baštinskih ustanova u interpretaciji prošlosti, stručni osvrt na najčešće pogreške pri izlaganju knjiga dao je konzervatorski savjetnik Želimir Laszlo (MDC). Viša kustosica mr. sc. Sanda Kočevar, na primjerima rukopisnih i tiskanih knjiga iz Zbirke dokumenata Gradskog muzeja Karlovac, problematizirala je pitanje svrhe i uspješnost njezina ostvarenja u približavanju knjige korisnicima.

Treći tematski blok obradio je *Mjesto i ulogu muzejskih zbirki knjiga u muzeju*. Na temelju istraživanja podataka iz Registra muzeja, galerija i zbirki Republike Hrvatske i najnovijega MDC-ova izdanja - *Vodiča kroz hrvatske muzeje i zbirke* (2011.), mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić (viša knjižničarka) i Markita Franulić (viša dokumentaristica) iz MDC-a održale su izlaganje o vrstama knjižnih zbirki u hrvatskim muzejima. Predstavljene su obiteljske knjižnice poput spomeničke Knjižnice obitelji Prandau-Normann, bogate muzealnosti i raznolikog fonda (izlaganje mr. sc. Marine Vinaj, knjižničarske savjetnice iz Muzeja Slavonije u Osijeku pod mentorstvom prof. dr. sc. Žarke Vujić). O muzealizaciji knjižnice grofovske obitelji Pejačević u Našicama govorila je Renata Bošnjaković (dipl. knjižničarka, Knjižnica Zavičajnog muzeja u Našicama). O značenju zbirke knjiga iz ostavštine plemićke obitelji Bombelles, koja se čuva u Gradskome muzeju Varaždin, izlaganje je održala Željka Lazar (dipl. knjižničarka, Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogriževića, Zagreb; mentorica stručnog rada bila je knjižničarska savjetnica prof. dr. sc. Daniela Živković). O vrijednim zbirka knjiga i dokumenata iz Zavičajnog muzeja u Ozlju govorila je viša kustosica Branka Stergar, a prezentaciju tehničke knjige kao objekta pisane tehničke baštine izložila je Kristina Kalanj (dipl. knjižničarka, Tehnički muzej). Avangardne časopise *Zenit*, *Gorgona* i *Bit International*, koji imaju status umjetničkih radova, a istodobno pripadaju Zbirci rare i Dokumentacijskom i informacijskom odjelu Muzeja suvremene umjetnosti, obradila je muzejska savjetnica Jadranka Vinterhalter (MSU). Muzejska savjetnica mr. sc. Koraljka Jurčec Kos izložila je projekt istraživanja ilustracija u publikacijama 19. st., predstavljenim na izložbi *Ilustracija u Hrvatskoj XIX. stoljeća*, održanoj u Galeriji Klovićevi dvori (8. ožujka - 3. travnja 2011.).

U sklopu programa simpozija organiziran je posjet Memorijalnoj zbirci "Jozo Kljaković" na Rokovu perivoju, smještenoj u kući izgrađenoj 1930. prema projektu arhitekta Stjepana Planića i proglašenom kulturnim dobrom, koju je umjetnik, zajedno sa zbirkom, 1969. darovao Gradu Zagrebu. O autorski oslikanoj knjizi govorila je kustosica zbirke Željka Zdelar, u izvornom ambijentu kuće, u tzv. stalno promjenjivom postavu zbirke, predstavivši Kljakovićeve ilustracije u knjizi *Smrt Smail-age Čengijića* Ivana Mažuranića iz 1922. Izložba knjige odabrana je kao ishodište za predstavljanje ilustracije u knjizi, važnog segmenta literarnih djela, ali i polazišne točke za upoznavanje autorova opusa.

U četvrtom bloku predstavljena je tema *Muzejske knjižnice kao ishodišta muzejskih zbirki knjižne građe*. Knjižnicu Lubin i drugu vrijednu knjižnu građu iz Muzeja grada Trogira predstavila je viša kustosica Danka Radić. Indira Šamec Flaschar (dipl. knjižničarka) analizirala je "zbirku umjetničkih knjiga" Knjižnice Strossmayerove galerije starih majstora, odnosno zbirku knjiga o umjetnosti i mape s reprodukcijama koje su služile kao vodič pri usporedbi, dataciji i atribuciji akvizicija Galerije, a danas su izuzetno važne za kulturnu povijest i povijest nastanka i razvoja zbirki starih majstora. Značenje Zbirke školskih izvješća u proučavanju povijesti školstva prikazala je viša knjižničarka i kustosica Hrvatskoga školskog muzeja Štefka Batinić. Zbirku starih i raritetnih prirodoslovnih knjiga, koja čuva specifičnu građu poput zooloških knjiga iz 17. st., predstavila je Darija Čaleta, viša knjižničarka Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja, dok je o stvaranju knjižnog fonda Pomorskoga i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja govorila kustosica Tamara Matajja. Muzejsku ulogu Zavičajne zbirke Essekiane, koja među ostalom raritetnom i vrijednom građom čuva izdanja tiskana u prvooj osječkoj, Divaltovoj tiskari (1775. - 1857.), obradila je Ivana Knežević (dipl. knjižničarka, Knjižnica Muzeja Slavonije Osijek). Zanimljivi su bili i primjeri predstavljanja zbirki književnika u muzejima - Memorijalna zbirka Petra Šegedina u osnivanju, koju je predstavila kustosica Sani Sardelić (Gradski muzej Korčula) i knjižne ostavštine Đure Nazora u Muzeju otoka Brača u Škripu (izlaganje održala kustosica Andrea Matoković), koja sadržava Zbirku

sl.5. Posjet Gradskom muzeju Krizevci

Vladimira Nazora, čime je ujedno nastavljena i tema muzeja književnosti, začeta na prethodnom simpoziju MDC-a, održanome 2006. g. (*Muzej(i) i književnost(i)*).

Digitalizacija i web prezentacija knjižne građe bila je tema petog bloka. Istraživanje elektroničke muzejske knjige proveli su prof. dr. sc. Daniela Živković, znanstveni novak Marko Tot s Katedre za bibliotekarstvo Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Breza Šalomon Cindori (dipl. knjižničarka) iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Digitalizirani *Gazophylacium* Ivana Belostenca iz 1740. na simpoziju je prvi put predstavljen javnosti, a o projektu je govorila knjižničarka Zdenka Stupić iz Gradske knjižnice i čitaonice Ivana Belostenca u Ozlju, kao primjer kako suvremene tehnologije mogu i trebaju biti ključni činitelji očuvanja, ali i sve veće dostupnosti neprocjenjive knjižne i kulturne baštine koja se čuva u našim muzejima. Međunarodni projekt *Digitizing Ideas/Digitalizacija ideja: dostupnost knjiga umjetnika, umjetničkih časopisa i arhiva u digitalnom obliku* predstavila je kustosica i dipl. knjižničarka Jasna Jakšić iz Muzeja suvremene umjetnosti. Primjer digitalnog repozitorija u kojemu je okupljena tiskana i rukopisna građa predstavili su knjižničarska savjetnica mr. sc. Vedrana Juričić (Knjižnice HAZU) i Kristijan Crnković (ArhivPRO). *Zagrebačke tiskare 17. i 18. stoljeća* jedna je među izložbama projekta *Virtualnih izložbi*, u organizaciji Knjižnica grada Zagreba, u kojoj se tematiziraju knjige iz Zbirke rijetkih knjiga i rukopisa zagrebačkih tiskara. Na tom su primjeru Ismena Meić (dipl. knjižničarka) i Željko Vegh (knjižničar savjetnik, KGZ) upozorili kako virtualna izložba nije samo niz prikaza ili ilustracija, već cjelina sa svim elementima izložbe koja virtualno okruženje odabire kao medij prikazivanja ili sredstvo koje omogućuje trajanje izložbe kroz vrijeme, a prednosti tog medija mogu se iskoristiti na mnoge načine.

Moderatori tematskih blokova bili su mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić (viša knjižničarka, MDC), dr. sc. Tinka Katić (knjižničarska savjetnica, Hrvatski zavod za knjižničarstvo, NSK), Štefka Batinić (kustosica i viša knjižničarka, Hrvatski školski muzej), mr. sc. Marina Vinaj (knjižničarska savjetnica, Muzej Slavonije Osijek) i mr. sc. Maja Šojat-Bikić (informatičarka savjetnica, Muzej grada Zagreba).

Posjetom Križevcima, uz stručno vodstvo višeg kustosa i ravnatelja muzeja Zorana Homena, te obilaskom Gradskog muzeja i predavanjem Željka Vegha u Knjižnici grkokatoličke biskupije koja čuva velik broj starih i raritetnih knjiga, pa čak i nedavno restauriranih inkunabula, zaokružen je skup *Knjiga u muzeju*, donijevši nove i vrijedne spoznaje upoznavanjem fonda koji je inače rijetko dostupan javnosti. Doživljaj je već i sam posjet spomeničkom kompleksu Katedrale grkokatoličke biskupije, koja je nastala na temeljima augustinskog samostana, a u 19. st. raskošno je preuređena u neogotičkom stilu, prema zamislima Hermana Bollea, uz oslikani ikonostas kao posebnu znamenitost katedrale, koji su radili naši najveći slikari s kraja 19. i početka 20. st. (Bela Čikoš Sesija, Ivan Tišov, Ferdo Kovačević, Celestin Mato Medović i dr.).

Simpozij je uspješno zaživio kao interdisciplinarna platforma na kojoj su predstavljeni mnogi vrijedni primjeri institucija koje čuvaju, istražuju i izlažu knjižnu građu i iskustva stručnjaka koji se bave knjigom. Ipak, ne bi se moglo reći da je tema ovim skupom zaključena - štoviše, otvorena su mnoga pitanja čiji se odgovori tek trebaju pronaći zajedničkom suradnjom zajednice arhiva, knjižnica i muzeja, radi bolje dostupnosti i zaštite vrijedne građe koju baštinitimo.

Muzejski dokumentacijski centar objavio je *Zbornik sažetaka* radova predstavljenih na simpoziju, koji je dostupan i na adresi http://www.mdc.hr/UserFiles/Image/skupovi/KUM_zbornik_sazetaka.pdf, a u MDC-ovu godišnjaku *Muzeologija* bit će objavljeni integralni radovi predstavljeni na simpoziju.

Primitljeno: 15. siječnja 2012.

THE SYMPOSIUM "THE BOOK IN THE MUSEUM"

***The Book in the Museum* Symposium organised by the Museum Documentation Centre was held on October 5 and 6, 2011, in the Mimara Museum. It was organised as a professional ancillary event to go together with the 30th anniversary Exhibition of the Publishing Activity of Croatian Museums and Galleries held at the 34th Book Fair, Interliber 2011. The project was headed by Snježana Radovanlija Mileusnić, MSc, who, with the programme committee of the symposium consisting of experts from the library and museum professions, well acquainted with the problem area of librarianship in museums, chose the topic *The Book in the Museum* – a topical and complex topic that provides an abundance of contents.**

This is confirmed by the number of authors (42) and addresses, 37 of them, in the two days the symposium lasted. The topic "book in the museum" was divided into and processed in the five thematic groups of the symposium: the book as cultural property; expert processing, protection and presentation of book material as museum object; the place and role of museum collections of books in the museum; museum libraries as places of origin for museum collections of book material; the digitalisation and Web presentation of book material.

The symposium was successful as an interdisciplinary platform at which many valuable examples of institutions that keep, research into and exhibit book material were presented, as well as the experience of experts who deal with books. But it could not be said that the topic was concluded with this conference. Indeed, many questions were started up, the answers to which are still to be found with joint efforts from the archive, library and museum community, for the sake of the better accessibility and protection of the valuable material that has come down to us.